

©

T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Dini Sembol ve Kıyafetler

Kasım 2015

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Dini Sembol ve Kıyafetler

Devlet Okulu Sınıflarında Dini Sembollerin Kullanılması

Lautsi ve Diğerleri / İtalya

18 Mart 2011 (Büyük Daire)

Başvuranın çocukları, bir devlet okulunda öğrenci olup, okulun tüm sınıflarında duvarda bir haç bulunmakta ve başvuran bu durumun, çocuklarını yetiştirmek istediği laiklik ilkesine aykırı olduğunu düşünmektedir. Okul yöneticileri ile yapılan bir toplantı sırasında başvuranın eşi, özellikle haçlardan bahsederek sınıflarda dini sembollerin varlığıyla alakalı bir soru yönelmiş ve bunların kaldırılmasının gerekli olup olmadığını sormuştur. Okul yöneticileri tarafından verilen dini sembollerin sınıflardan kaldırılmamasına dair kararın ardından başvuran, idari dava açmış ve özellikle laiklik ilkesinin ihlal edildiğinden şikâyet etmiş ancak bir sonuç alamamıştır. Başvuran,

Mahkeme önünde, çocuklarının eğitim gördüğü devlet okulunda haç bulunmasının, Sözleşme'nin 9. maddesi (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü)¹ ve Sözleşme'nin 1 No.lu Ek Protokolü'nün 2. maddesini (eğitim hakkı) ihlal ettiğinden şikayetçi olmuştur. Mahkeme, Büyük Daire kararında, Sözleşme'nin **1 No.lu Ek Protokolü'nün 2. maddesinin ihlal edilmediğine** ve Sözleşme'nin **9. maddesi kapsamında** farklı bir sorunun ortaya çıkmadığına karar vermiştir. Mahkeme, özellikle de Avrupa'da bu konuyla alakalı herhangi bir görüş birliği bulunmadığından, sınıflarda dini sembol kullanılması konusunun, bu husustaki kararların bir tür aşılama uygulaması haline gelmemesi kaydıyla, kural olarak, Devletlerin takdir yetkisinde olduğunu tespit etmiştir. İtalya'daki devlet okulu sınıflarındaki haçların, ülkedeki çoğunluğun mensup olduğu dine, okul ortamında baskın bir görünürlük kazandırdığı gerçeği, tek başına bir aşılama sürecinden bahsetmek için yeterli değildir. Ayrıca haçların varlığı, Hıristiyanlıkla alakalı zorunlu bir eğitimin göstergesi değildir ve yetkililerin başka dinlere inanan, herhangi bir inancı olmayan veya din dışı felsefi görüşleri bulunan öğrencilere karşı hoşgörülü olmadıklarını gösteren herhangi bir durum söz konusu değildir. Son olarak başvuran, ebeveyn olarak, çocuklarını aydınlatma, onlara tavsiyede bulunma ve onları kendi felsefi görüşlerine uygun bir yolda yönlendirme hakkını muhafaza etmektedir.

Resmi Belgelerde Kullanılacak Kimlik Fotoğraflarında Baş Açık Görünme Zorunluluğu

Mann Singh / Fransa

13 Kasım 2008 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Dindar bir Sih olan başvuran, ehliyetindeki kimlik fotoğrafının baş açık olması gerekliliğinin, özel hayatına ve din ve vicdan özgürlüğüne yönelik bir müdahale anlamına

¹ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9. Maddesi (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü şunu öngörmektedir:

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.

geldiğini iddia etmiştir. Başvuran, söz konusu düzenlemelerin, Sih topluluğunun üyeleri için ayrı bir hüküm içermemesinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, ehliyetlerde ilgili şahısların başı açık kimlik fotoğraflarının kullanılmasının, kamu güvenliğinden, kanun ve nizamın korunmasından sorumlu yetkililer tarafından özellikle karayolu trafik düzenlemeleri kapsamında gerçekleştirilen kontrollerde, sürücünün kimliğinin belirlenebilmesi ve ilgili aracı kullanma yetkisinin olduğunun doğrulanabilmesi açısından gerekli olduğunu ifade etmiştir. Bu tür kontrollerin, Sözleşme'nin 9 § 2 maddesi anlamında, kamu güvenliğini sağlamak için gerekli olduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, özellikle şahısların bu amaçla veya ehliyetin ilk tanzimi sırasında sarıklarının çıkarmaları yönündeki gerekliliğin sürekliliği olmayan bir durum olması itibariyle, bu tür kontrollerin uygulanmasına ilişkin detaylı düzenlemelerin, davalı Devletin takdir yetkisinde bulunduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, bu nedenle söz konusu müdahalenin, kural olarak, haklı gerekçelere dayandığını ve ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğunu belirtmiştir.

Güvenlik Kontrolleri (havaalanları, konsolosluklar, vb.)

Phull / Fransa

11 Ocak 2005 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Dindar bir Sih olan başvuran, giden yolcu bekleme salonuna giren yolculara uygulanan güvenlik kontrolünün bir parçası olarak kendisine sarığını çıkarttıran havaalanı görevlileri tarafından, özellikle din özgürlüğüne müdahale edildiğini belirterek Sözleşme'nin 9. maddesi kapsamında şikâyetçi olmuştur. Başvuran, özellikle X-ray cihazından geçmeyi veya bir el dedektörü ile kontrol edilmeyi reddetmediğinden, güvenlik görevlilerinin, sarığını çıkarttırmalarına gerek olmadığını iddia etmiştir.

Mahkeme, havaalanlarındaki güvenlik kontrollerinin, Sözleşme'nin 9 § 2 maddesi kapsamında, kamu güvenliği açısından gerekli olduğunu ve somut davada bu tür kontrollerin uygulanmasına yönelik düzenlemelerin, davalı Devletin takdir yetkisi kapsamında bulunduğunu ve bu tedbire yalnızca bazı hallerde başvurulduğunu tespit

etmiştir. Mahkeme, bu nedenle Sözleşme'nin 9. maddesi kapsamındaki şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiş ve başvurunun **kabul edilemez** olduğunu beyan etmiştir.

El Morsli / Fransa

4 Mart 2008 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran, Fransız bir adamla evli bir Fas vatandaşıdır. Marakeş'teki Fransa Baş konsolosluğunda erkek bir görevli tarafından yapılan kimlik kontrolünde başörtüsünü çıkarmayı reddettiği için kendisine Fransa vizesi verilmemiştir.

Mahkeme, kimlik kontrollerinin, bir başkonsolosluğun güvenlik tedbirlerinin bir parçası olarak kamu güvenliğini sağlamayı amaçladığını ve başvuranın başörtüsünü çıkarma zorunluluğunun çok kısa bir süre ile sınırlı olduğunu belirterek başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğuna karar vermiştir.

Okulda ve Üniversitede Dini Sembollerin Kullanılması

Öğretmenler ve Öğretim Görevlileri

Dahlab / İsviçre

15 Şubat 2001 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran, dinini değiştirerek İslam'a geçen bir ilkokul öğretmeni olup, okul yetkililerinin, 1997 yılında Federal Mahkeme tarafından da onaylanan, derste başörtü takılmasını yasaklama kararından şikâyetçi olmuştur. Başvuran, daha önce birkaç yıl okulda açık bir rahatsızlığa neden olmadan başörtüsü takmıştır.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğuna karar vermiştir. Mahkeme başvuranın, Devletin bir temsilcisi sıfatıyla sorumlu olduğu çocukların yaşının dört ve sekiz arasında olmasından, yani çocukların daha büyük öğrencilere kıyasla daha kolay etkilendikleri bir yaşta olmalarından ötürü, bu tedbirin makul olmadığına söylenemeyeceğini vurgulamıştır.

Kurtulmuş / Türkiye

24 Ocak 2006 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bu dava, bir öğretim görevlisinin görevini yerine getirirken başörtüsü takmasının yasaklanmasıyla alakalıdır. Başvuran, ders anlatırken başörtüsü takmasını engelleyen yasağın, özgür bir şekilde dinini açıklama hakkını ihlal ettiğini ifade etmiştir. Özellikle, başörtüsü takması nedeniyle istifa etmesi gerektiğine dair disiplin kararının, Sözleşme'nin 8 (özel hayata saygı hakkı), 9 ve 10. (ifade özgürlüğü) maddeleri ile güvence altına alınan haklarının ihlal edilmesine neden olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, Devlet ve dinler arasındaki ilişkiler bağlamında, iç politika belirleyicilerin rolüne özel bir ağırlık verilmesi gerektiğini tespit etmiştir. Demokratik bir toplumda, Devlet, başörtü uygulamasının başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla bağdaşmadığı hallerde, başörtü takılmasına kısıtlama getirme hakkına sahiptir. Somut davada, memur olmayı başvuranın kendisi seçmiştir. Başvuran, yetkililer tarafından daha önce kendisine "tolerans" gösterilmiş olmasına dayanmıştır. Ancak bu durum, söz konusu kuralı yasal açıdan daha az bağlayıcı bir hale getirmemektedir. Tüm memurlara ayırım gözetmeksizin uygulanan söz konusu kıyafet yönetmeliği, memuriyetin ve özellikle Devlet eğitiminin laiklik ve tarafsızlık ilkelerini desteklemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu tedbirlerin kapsamı ve bunların uygulanmasına ilişkin düzenlemeler, belirli bir boyuta kadar kaçınılmaz olarak ilgili Devlete bırakılmalıdır. Sonuç olarak Mahkeme, Sözleşmeciler Devletlerin sahip olduğu takdir yetkisi göz önüne alındığında, şikâyet konusu müdahalenin, kural olarak, haklı gerekçelere dayandığına ve ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğuna karar vermiştir.

Orta Öğretim ve Üniversite Öğrencileri

Leyla Şahin / Türkiye

10 Kasım 2005 (Büyük Daire)

Başvuran, geleneksel dindar bir Müslüman aileden gelmekte olup, başörtüsü takmanın dini bir görev olduğu düşüncesindedir. Başvuran, 1998 yılında, İstanbul Üniversitesinde

tıp öğrencisiyken, öğrencilerin derslerde veya sınavlarda başörtüsü takmasını yasaklayan ve bunun sonucunda kendisinin ülkesini terk ederek eğitimine Avusturya’da devam etmesine neden olan bir uygulamadan şikâyet etmiştir.

Mahkeme, Türk Anayasa Mahkemesinin daha önce üniversitelerde başörtüsü takmanın Anayasa’ya aykırı olduğuna hükmetmiş olduğunu göz önünde bulundurarak, Türk hukukunda başvuranın dinini açıklama hakkına müdahale konusunda yasal bir dayanak bulunduğunu tespit etmiş ve Sözleşme’nin **9. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme bu nedenle, başvuranın, üniversiteye girdiği andan itibaren, başörtüsü takma konusunda kısıtlamalar olduğunun ve ilgili üniversite kuralının ilan edildiği tarihten itibaren, başörtüsü takmaya devam ettiği sürece derslere ve sınavlara girmesine izin verilmeyeceğinin farkında olması gerektiği kanaatine varmıştır. Mahkeme, devletlerin bu konudaki takdir yetkisini göz önünde bulundurarak, müdahalenin, Sözleşme’nin 9 § 2 maddesi kapsamında “demokratik bir toplumda gerekli” olduğunun düşünülebileceğini belirtmiştir. Özellikle de, genelde zorunlu bir dini görev olarak sunulan veya algılanan başörtüsünün, başörtüsü takmayanlar üzerindeki olası etkisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Köse ve Diğer 93 Başvuru / Türkiye

24 Ocak 2006 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bu dava, imam hatip ortaokulu öğrencilerinin okul sınırları içerisinde başörtü takmalarının yasaklanmasıyla ilgilidir. Başvuranlar, Sözleşme’nin 9. maddesine dayanarak, özellikle söz konusu okulda başörtüsü takılmasına ilişkin yasağın, din özgürlüğü ve özellikle de dinlerini açıklama haklarına yönelik haksız bir ihlal teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Ebeveynleri, bu okullarda başörtüsü takılmasının yasaklanmasının, Sözleşmenin 1 no.lu Ek Protokolü’nün 2. maddesinin (eğitim hakkı)² ilk cümlesinde belirtildiği gibi, çocuklarının eğitim hakkını ihlal ettiğini iddia etmişlerdir. Kendileri, çocuklarını söz konusu okullara dini inançlarına uygun bir eğitim alacakları

² 1 Nolu Protokolün 2. Maddesi (eğitim hakkı) şunu öngörmektedir:

Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.

düşüncesiyle kaydettirmişlerdir. Bununla birlikte, Şubat 2002'den itibaren uygulanan tedbirler, onları bu haktan yoksun bırakmıştır.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, öğrencilere uygulanan kıyafet yönetmeliğinin, dini inançlarına bakılmaksızın tüm öğrencilere uygulanan genel bir tedbir olduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak, başvuranların dinlerini açıklama haklarına müdahale edilmiş olduğu varsayılsa bile, Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlaline dair bir bulgu yoktur. Ayrıca başvuranların Sözleşme'nin 1 No.lu Ek Protokolü'nün 2. maddesi kapsamındaki şikâyetleri hususunda Mahkeme bir taraftan, söz konusu kısıtlamanın açık ilkelere dayalı ve düzeni sağlama, başkalarının hak ve özgürlüklerini koruma ve orta öğretimin tarafsızlığını sürdürme amacıyla orantılı olduğuna, diğer taraftan, somut davada uygulanan kıyafet yönetmeliğinin ve ilgili tedbirlerin 1 No.lu Ek Protokol'ün 2. maddesinin ikinci cümlesinde belirtilen hakkı ihlal etmediğine karar vermiştir.

Dogru / Fransa ve Kervancı / Fransa

4 Aralık 2008

Her ikisi de Müslüman olan başvuranlar, 1998-1999 eğitim öğretim yılında bir devlet ortaokulunun ilk senesine kaydolmuşlardır. Başvuranlar, birçok kez beden eğitimi derslerine başörtüsü takarak katılmış ve öğretmenlerinin taleplerine rağmen başörtülerini çıkarmamışlardır. Okulun disiplin komitesi, bu derslere aktif bir şekilde katılmamalarından dolayı, derslere özen gösterme görevini yerine getirmedikleri gerekçesiyle onları okuldan atmaya karar vermiş ve bu karar mahkemeler tarafından da onanmıştır.

Mahkeme, iki davada da Sözleşme'nin **9. maddesi kapsamında bir ihlal olmadığına** karar vermiş, özellikle başörtüsü gibi bir örtü takılmasının sağlık veya güvenlik nedenleriyle spor derslerine uygun olmadığı yönünde ulusal makamların ulaştığı sonucun makul olmadığını söylemeyeceğini belirtmiştir. Mahkeme, verilen cezanın, iddia ettikleri gibi dini inançlarından dolayı değil, başvuranların okul, bina ve eklentilerinde uygulanan ve kendilerinin de gerektiği gibi bilgilendirilmiş oldukları kurallara uymayı reddetmelerinin bir sonucu olduğunu kabul etmiştir.

[Aktas / Fransa, Bayrak / Fransa, Gamaleddyn / Fransa, Ghazal / Fransa, J. Singh / Fransa ve R. Singh / Fransa](#)

30 Haziran 2009 (kabul edilebilirlik hakkında kararlar)

Bu başvurular, dini inançlarını açıkça gösteren sembolleri takmaları nedeniyle okuldan atılan altı öğrenciyle alakalıdır. Başvuranlar, 2004-2005 eğitim öğretim yılında çeşitli devlet okullarına kaydolmuşlardır. Okulun ilk günü, Müslüman olan kızlar okula türban veya başörtüsü takarak gelmişlerdir. Erkekler ise Sihler tarafından takılan ve “keski” adı verilen başlığı takarak gelmişlerdir. Kurallara aykırı olan başörtülerini çıkarmayı reddettiklerinden sınıfa girmelerine izin verilmemiş ve bir süre aileleriyle görüşüldükten sonra, başvuranlar, Eğitim Yasası’na uymadıkları gerekçesiyle okuldan atılmışlardır. Başvuranlar Mahkeme önünde, özellikle Sözleşme’nin 9. maddesine dayanarak okulları tarafından uygulanan başörtüsü yasağından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuruların **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğunu beyan etmiş, özellikle öğrencilerin dinlerini açıklama özgürlüklerine yapılan müdahalenin kanunda öngörüldüğüne ve başkalarının hak ve özgürlüklerini ve kamu düzenini korumak gibi meşru bir amacı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, Devletin çeşitli din ve inançların gereklerinin yerine getirilmesi hususunda tarafsız bir düzenleyici rolü oynadığının altını çizmiştir. Mahkeme, okuldan kesin olarak uzaklaştırma cezasıyla ilgili olarak, öğrencilerin hala ilgili derslerdeki eğitimlerine devam etme olasılığı bulunduğunu ve dolayısıyla bu cezanın, amaçlarla orantısız olmadığını belirtmiştir

İş Yerinde Dini Sembollerin Kullanılması

[Eweida ve Chaplin / Birleşik Krallık](#)

15 Ocak 2013

Biri, *British Airways* çalışanı, diğeri ise bir geriatri hemşiresi olan iki başvuran dindar Hıristiyan’dır. Başvuranlar özellikle, işverenlerinin, iş yerinde boyunlarına görünür şekilde Hıristiyan haçı takmalarını kısıtlamalarından şikâyet etmişler ve iç hukukun, dinlerini açıklama haklarını yeterince koruyamadığını iddia etmişlerdir.

Mahkeme, ilk başvuran yönünden, Sözleşme'nin **9. maddesinin** (din özgürlüğü) **ihlal edildiğine**, ikinci başvuran yönünden ise **tek başına veya 14. madde** (ayrımcılığın yasaklanması) ile birlikte ele alındığında Sözleşme'nin **9. maddesi** kapsamında herhangi bir **ihlal bulunmadığına** karar vermiştir.

Mahkeme, iş yerinde dini kıyafet giyilmesi ve sembollerin kullanılmasını düzenlemeye yönelik BK hukukunda açık bir koruma eksikliğinin bulunmasının, tek başına, dini açıklama hakkının ihlal edildiği şeklinde yorumlanamayacağı kanaatindedir; zira bu konuların, ulusal mahkemelerce, başvuranlar tarafından dile getirilen ayrımcılık iddiaları bağlamında ele alındığı kanısına varılmıştır.

İlk başvuranın davasında Mahkeme, bir tarafta başvuranın dini inancını açıklama isteğinin bulunduğunu, diğer tarafta ise işverenin belirli bir kurumsal imajı koruma isteği bulunduğunu tespit etmiştir. Bu amaç, kuşkusuz meşru olmakla birlikte, söz konusu amaca ulusal mahkemelerce çok fazla ağırlık verilmiştir.

İkinci başvuranın davasında ise, çalışırken haçını görünür bir şekilde takarak Hıristiyanlık inancını göstermesine izin verilmesinin, başvuran için önemi açıktır. Bununla birlikte, başvurandan haçını çıkarmasının istenmesinin nedeni, yani bir hastane koğuşunda sağlık ve güvenliğin korunması amacı, ilk başvuranın durumuna kıyasla doğası gereği daha önemlidir ve hastane yöneticileri de kliniğin güvenliğini göz önünde bulundurarak karar vermek durumundadırlar.

Derdest başvuru

Ebrahimian / Fransa (başvuru no. 64846/11)

10 Haziran 2013 tarihinde Fransa Hükümeti'ne tebliğ edilen başvuru

Başvuran, hastane danışma ve tedavi biriminde sözleşmeli olarak çalışan bir sosyal hizmet görevlisidir. 11 Aralık 2000 tarihinde merkezin insan kaynakları müdürü, başvuranı, 31 Aralık 2000 tarihinden sonra sözleşmesinin yenilenmeyeceği konusunda bilgilendirmiştir. Bu kararın gizli gerekçesi, başvuranın taktığı peçeyi çıkarmayı reddetmesi olup, merkezdeki bazı hastaların şikayetleri üzerine bu karar alınmıştır.

Başvuran, sosyal hizmet görevlisi olarak sözleşmesinin yenilenmemesinin, din veya inancını açıklama özgürlüğünü ihlal ettiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, başvuruyu Fransa Hükümetine tebliğ ederek Sözleşme'nin 9. maddesi (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) kapsamında taraflara sorular yöneltilmiştir.

Mahkeme Salonunda Dini Sembollerin Kullanılması veya Kıyafetlerin Giyilmesi

Derdest başvuru

Barik Edidi / İspanya (no. 21780/13)

2 Eylül 2013 tarihinde İspanya Hükümeti'ne tebliğ edilen başvuru

Avukat olan başvuran özellikle, baş örtüsü taktığı için mahkeme salonundan dışarı çıkarılması hususunda şikayetçidir. Başvuran, bu konudaki düzenlemelerin, baş örtüsü takılmasını açıkça yasaklamadığını iddia etmektedir.

Mahkeme, başvuruyu İspanya Hükümetine tebliğ ederek Sözleşme'nin 6 § 1 (adil yargılanma hakkı), 8 (aile hayatına ve özel hayata saygı hakkı) ve 9. (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) kapsamında, ayrıca, 12 No.lu Protokol'ün 1. maddesi (ayrımcılığın genel olarak yasaklanması) kapsamında taraflara sorular yöneltilmiştir.

Kamusal Alanlarda Dini Sembollerin Kullanılması veya Kıyafetlerin Giyilmesi

Ahmet Arslan ve Diğerleri / Türkiye

23 Şubat 2010

Aczimendi tarikati olarak bilinen dini bir grubun üyesi olan 127 başvuran, gruplarının ayırt edici (sarı, şalvar, tunik ve bastondan oluşan) kıyafetlerini giyerek sokaklarda dolaşmaları ve bu şekilde bir mahkeme oturumuna katılmalarını takiben, Şapka Kanunu'na muhalefet ettikleri ve kamuda dini kıyafetlerin giyilmesine ilişkin kurallara

aykırı davrandıkları gerekçesiyle 1997 yılında mahkûm edilmiş olmaları hususunda şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9. maddesine (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü)³ dayanarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde, kıyafetleri vasıtasıyla dinlerini açıklamaktan ötürü, ceza hukuku kapsamında suçlu bulduklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, özellikle başvuranların kamu düzenine yönelik bir tehdit oluşturdukları veya toplantıları sırasında yoldan geçenler üzerinde uygunsuz baskı oluşturarak onları kendi dinlerine çevirmeye çalıştıklarına dair bir kanıt bulunmadığı sonucuna vararak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin **9. maddesinin** (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, diğer davaların aksine, bu davanın, dini tarafsızlığın, kişinin dinini açıklama hakkından önce gelebileceği kamu kurumlarında dini sembollerin kullanılmasının düzenlenmesinden ziyade, herkese açık kamusal alanlarda belirli bir kıyafetin giyilmesinin cezalandırılmasıyla alakalı olduğunu vurgulamıştır.

S.A.S. / Fransa (başvuru no. 43835/11)

26 Haziran 2014

Bu dava, dini vecibelerini yerine getiren bir Müslüman olan bir Fransız vatandaşının, kamusal alanlarda yüzün örtülmesini yasaklayan bir kanunun 11 Nisan 2011'de yürürlüğe girmesinin ardından kamuya açık yerlerde bütün yüzünü kapatacak şekilde peçe takmasına izin verilmediğine ilişkin şikâyetiyle alakalıdır. Başvuran, dindar bir Müslüman'dır ve ifadelerinde, dini inancı, kültürü ve kişisel kanaatine uygun olarak burka ve peçe kullandığını belirtmiştir. Başvuran, ayrıca, eşinin veya ailenin diğer üyelerinin bu şekilde giyinmesi için baskı yapmadıklarını vurgulamıştır. Peçeyi, herkesle bir aradayken ve başkaları yokken sistematik olmayan bir şekilde taktığını eklemiştir. Bu nedenle, belli durumlarda peçe takmamaya razıdır, ancak, takmak istediğinde takabilmeyi talep etmiştir. Son olarak, amacının başkalarına rahatsızlık vermek olmadığını, ancak iç huzuru hissetmek olduğunu belirtmektedir.

Mahkeme, Sözleşme'nin 8 (özel yaşam ve aile yaşamına saygı hakkı) ve 9 (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) maddelerinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Mahkeme, özellikle, "birlikte yaşama" koşullarına saygının söz konusu tedbire ilişkin meşru bir hedef olduğunu ve Devletin önemli ölçüde farklı fikirlere ilişkin söz konusu genel politikaya ilişkin geniş bir takdir yetkisine sahip olması nedeniyle, 11 Ekim 2010 tarihli Kanun'da öngörülen yasağın Sözleşme'yi ihlal etmediğini vurgulamaktadır. Mahkeme, ayrıca, Sözleşme'nin 8. veya 9. maddesiyle birlikte ele alındığında 14. maddenin (ayrımcılık yasağı) ihlal edilmediğine hükmetmiştir: 11 Ekim 2010 tarihli Kanun'da öngörülen yasağın, dini gerekçelerle, alenen bütün yüzünü kapatacak şekilde peçe takmak isteyen Müslüman kadınların durumu üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir; ancak, söz konusu tedbirin tarafsız ve makul bir gerekçesi bulunmaktadır.

Belkacemi ve Oussar / Belçika (no. 37798/13)

Başvuru, Belçika Hükümetine 9 Haziran 2015 tarihinde iletilmiştir.

Müslüman olduklarını dile getiren başvuranlar, bütün yüzlerini kapatacak şekilde peçe takmasına Belçika hukukunda izin verilmemesi konusunda şikayet etmektedirler.

Mahkeme, Belçika Hükümeti'ne başvuru konusunda bilgi vermiş ve Sözleşme'nin 8. (özel yaşam ve aile yaşamına saygı), 9. (düşünce, vicdan ve din özgürlüğü) ve 14. (ayrımcılık yasağı) maddeleri uyarınca taraflara sorular yöneltmiştir.